

Вербельчук Тетяна

к. с.-г. н., доцент

Вербельчук Сергій

к. с.-г. н., доцент

Житомирський національний агроекологічний університет
м. Житомир

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОРГАНІЧНОГО СВИНАРСТВА

Одним із найважливіших стратегічних завдань аграрної політики України є поступовий перехід агропромислового комплексу на екологічно безпечний рівень розвитку сільського господарства в напрямку забезпечення населення продуктами харчування [1].

Всеїдність, високі адаптаційні властивості, багатоплідність та інші переваги роблять свиней хорошим об'єктом для використання в органічному виробництві. Цьому сприяють клімат та ресурсний потенціал країни [2].

В органічному свинарстві передбачено гуманне ставлення до тварин, їх захист від жорсткого поводження, підтримання високих стандартів відтворення, утримання, годівлі, напування і забою. Свині органічного виробництва повинні забезпечуватись високими стандартами здоров'я та добробуту, бути забезпеченими доступом до відкритого повітря [3, 4].

Утримання. Фермерами органічного напрямку свинарства, в Європі розроблено різні типові житлові системи для свиней. Їх тип залежить від ряду факторів: наявності земель, характеристики ґрунтів, клімату, традицій та національних систем органічної сертифікації. Системи утримання в органічних господарствах поділяють на: внутрішні, зовнішні та змішані. Крім того, для супоросних та лактуючих свиноматок будиночки є особливими.

В деяких країнах ЄС свиноматки органічного напрямку весь період поросності і лактації знаходяться на пасовищах, в інших – в приміщеннях, або мають змішану систему (зовні та в приміщеннях). У Великобританії вимогою є пасовищне утримання, а у Швеції – доступ до нього лише на літній період.

Тут необхідно балансувати ряд критичних факторів: клімат, затрати на будівництво та енергію, жорсткі вимоги до гігієни, наявністю землі тощо. Зовнішні житлові умови практикують в зонах з м'якшим кліматом. Круглий рік свині знаходяться в легких будиночках, або у природному укритті.

У Данії застосовують змішану систему: опороси свиноматок та підсисний період відбуваються на повітрі, супоросні свиноматки знаходяться на пасовищах не менше 150 днів; більшість відлучених порослят та відгодівельне поголів'я утримують в приміщеннях з зовнішніми майданчиками на бетонному покритті. Щільність свиноматок доходить до 15 голів/га. Застосовують і певні варіації утримання. Кожна з систем має свої переваги та недоліки.

Змішані системи прагнуть поєднати переваги обох. Частіше вони характерні для Франції та Швеції. В Швеції більшість маток в лактаційний

період утримують в приміщеннях з бетонними зовнішніми майданчиками, в теплу пору – на повітрі. У Франції – 80 % опоросів на повітрі, 20 % – в приміщеннях, 95 % відгодівельного молодняку тримають в приміщеннях, де одна стінка – сітчаста.

Утримання на пасовищі висуває питання збереження травостою та тиску паразитів. Тут факторами впливу виступає тип ґрунту, кількість опадів, щільність поголів'я та ротація загонів.

Годівля. При годівлі тварин органічне свиначство передбачає помірне та дозоване застосування грубих і соковитих кормів, раннє привчання поросят до поїдання кормів, що забезпечує активний розвиток травної системи та підвищує перетравність всіх поживних речовин раціону.

Заборона загального застосування хімічних лікарських засобів зобов'язує органічних виробників покладатись на запобіжні заходи, відбір стійких тварин, масу та життєздатність отриманих поросят тощо.

Лактуючі свиноматки. Регламент ЄС визначає параметри площ для свиноматок з приплодом – не менше 10 м², в т.ч. не менше 2,5 м² на відкритому повітрі. Частіше у вільних системах їх утримують в індивідуальних загонах на соломі, а її поросята можуть вільно пересуватись між загонами.

Годівля свиноматок вимагає забезпечення високоякісними органічними кормами, високими показниками енергетичної цінності та засвоюваності. Підсисний період триває не менше 40 днів. Контролюється якість та поживність корму, склад раціону.

Очищення та дезінфекція запобігають поширенню гельмінтів. Ретельне миття теплою водою, просушування загонів дає позитивний результат. Ефективним є застосування УФ світла, а мінімальний розрив до заповнення – 5 днів.

Підсисний період поросят передбачає 40–54 дні, що поліпшує життєдіяльність поросят. З першого тижня життя поросята повинні мати доступ до годівниць з якісними та адаптованими до віку кормами.

Лімітуючим фактором є забезпечення тварин температурними параметрами, у відповідності до потреб (підсисні поросята, відгодівля, свиноматки тощо).

Мета тут, щоб у проміжку з 21 до 40 дня поросята отримували більше 50 % енергії через відокремлену від матки годівницю. Вода подається з перших днів життя у жолобках чи чашках, для адаптування до природних джерел, зменшення стресу відлучення.

Поросяткам, по можливості, використовують теплову лампу, чи підігрів підлоги, достатній шар підстилки. Зону годівлі поросят для приваблення підсвічують. Якісна вода відлученим поросяткам необхідна для підвищення апетиту та допомоги в разі діареї.

Умови відлучених поросят враховують наявність житла з підстилкою та доступом до зовнішнього середовища. Цей стресовий період може викликати

діареї та проблеми із здоров'ям.

Корми повинні бути органічними та відповідати нормам годівлі тварин на різних стадіях їх росту та розвитку. Забороняється застосування стимуляторів росту, синтетичних амінокислот тощо.

Необхідно особливу увагу звертати на адаптаційні здатності свиней до місцевих умов та резистентності до захворювань з метою мінімізації застосування ветеринарних заходів по лікуванню тварин.

Синтетичні хімічні ветпрепарати, в т.ч. антибіотики можуть застосовуватись лише за умов неефективності фітотерапевтичних та гомеопатичних засобів. Обмежено допускається використання імунологічних ветпрепаратів. Завжди необхідно визначати періоди виведення ліків з організму та обмежувати курс лікування [5].

Для органічного свинарства важливим є в зимовий період сіно бобових та сінне борошно з нього. Це дозволяє частково замінити зернову групу, та поліпшити показники вітамінів, частини лімітуючи амінокислот, кальцію та фосфору.

В літній період важливу роль відіграють зелені корми на пасовищах чи у складі раціонів (подрібнене молоде стебло, краще – бобових). Клітковина в оптимальних кількостях позитивно впливає на травлення, стимулюючи секрецію травних соків та ферментів. Поступове зростання частки клітковини в раціонах на відгодівлі стримує ріст сальності туш.

Таким чином, розвиток органічного сільського господарства, сучасні тенденції його напрямків, досвід запровадження органічного землеробства у зростаючій кількості господарств свідчить, що альтернативні сільськогосподарські практики є цілком реальною та перспективною справою для продовольчої безпеки держави та її експортних можливостей.

Органічне свинарство має більші перспективи в малому та середньому бізнесі, в зв'язку з вимогами благополуччя для свиней, їх широкого контакту з природою, ґрунтом, зростанням частки ручної праці, а також – інноваційні прийоми і методи простіше та швидше впроваджуються в малих структурах.

При організації та веденні органічного виробництва продукції свинарства особливу увагу необхідно приділяти питанню годівлі свиней, обов'язково контролюючи вміст клітковини в раціонах свиней. За таких умов можна досягнути високої продуктивності свиней та одержати свинину високої якості, не порушуючи при цьому вимог органічного виробництва продукції. В Україні необхідно створювати ресурсну базу для повноцінної годівлі різних вікостатевих груп кормами органічного походження.

Впровадження технологій органічного свинарства сприятиме створенню робочих місць на селі, розростанню інфраструктури галузі, малої механізації та зростання експортного потенціалу держави. Екологічне сертифіковане виробництво як трудомістка галузь, виступає як шлях вирішення проблеми зайнятості та добробуту у сільській місцевості.

Література

1. Скидан О. В., Чайкін О. В. Деякі аспекти розвитку екологічно сертифікованого виробництва. *Органічне виробництво і продовольча безпека* : зб. матеріалів доп. учасн. V Міжнар. наук.-практ. конф. (Житомир, 5–6 верес. 2017 р.). Житомир: ЖНАЕУ, 2017. С. 23–28.
2. Органічне виробництво. URL: <http://minagro.gov.ua/node/21334>. (дата звернення: 25.11.2017).
3. Органік в Україні : Офіційний сайт Федерації органічного руху в Україні. URL: <http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29> (дата звернення: 25.11.2017).
4. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України від 3.09.2013р. № 425-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014, № 20–21, СТ. 721.
5. Джудіт Петер Еглі. Органічне виробництво свиней в Європі: *Джудіт Петер Еглі. Лекція*. (доп. док. Бернського університету, Швейцарія). Житомир, 2017. 32 с.

